

Iniciativa legislativa popular per a la climatització sostenible i el confort tèrmic dels centres educatius públics de la Comunitat Valenciana

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I. Context social i justificació de la iniciativa

Aquesta iniciativa legislativa popular naix de la preocupació compartida per famílies, alumnat, personal docent i no docent davant les condicions ambientals inadequades que es pateixen en nombrosos centres educatius públics de la Comunitat Valenciana, especialment durant episodis de calor extrema, cada vegada més freqüents a conseqüència del canvi climàtic.

La comunitat educativa constata que aquestes condicions afecten directament la salut, el benestar, el dret a l'educació i la qualitat de l'ensenyament, i generen desigualtats entre centres i territoris. Davant aquesta realitat, la ciutadania exerceix el seu dret a la participació política directa per a instar les institucions a adoptar mesures estructurals, planificades i equitatives.

II. Fonaments socials, educatius i jurídics

L'agreujament progressiu dels efectes del canvi climàtic és un dels principals reptes socials, sanitaris i educatius del segle XXI. A la Comunitat Valenciana, l'increment sostingut de les temperatures i la freqüència més alta d'onades de calor durant els mesos lectius impacten de manera directa en el funcionament dels centres educatius i en el benestar de la comunitat educativa.

Una part significativa dels centres escolars va ser construïda sense criteris bioclimàtics ni sistemes adequats d'aïllament tèrmic o ventilació eficient. Aquesta situació converteix molts edificis educatius en espais especialment vulnerables davant episodis de calor o freds extrems, amb conseqüències negatives sobre la salut, la seguretat, la capacitat de concentració i el rendiment acadèmic de l'alumnat, així com sobre les condicions laborals del personal docent i no docent.

La normativa vigent en matèria de prevenció de riscos laborals estableix l'obligació de garantir unes condicions adequades de confort tèrmic als espais de treball i d'ús públic. En particular, el Reial decret 486/1997, de 14 d'abril, disposa que la temperatura dels locals on es fan treballs sedentaris ha d'estar compresa entre 17 i 27 °C. Aquest manament és plenament aplicable als centres educatius,

que són alhora llocs de treball i espais d'estada prolongada per a l'alumnat. Aquest marc obliga les administracions educatives a garantir espais docents segurs i saludables, i evitar interrupcions i desigualtats territorials, especialment en un context de creixent freqüència d'onades de calor i fenòmens extrems.

Les notes tècniques de prevenció de l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST) estableixen els criteris tècnics per a avaluar i gestionar factors ambientals en espais tancats. Aquestes fan especial esment al fet que un entorn tèrmic inadequat pot incrementar la fatiga, disminuir la concentració i afavorir l'aparició de molèsties físiques, afeccions respiratòries i altres riscos per a la salut, especialment en els col·lectius més vulnerables com són la infància i l'adolescència.

És molt important recordar que l'entorn escolar no influeix només en la salut física i psicològica de l'alumnat i personal docent i no docent, sinó també en l'atenció, el rendiment acadèmic i les capacitats cognitives.

A més, el dret de la infància a un medi ambient net, saludable i sostenible, reconegut per la Convenció sobre els drets de l'infant, inclou el dret a la salut, al benestar i a rebre educació en condicions dignes i segures, sense interrupcions derivades de fenòmens climàtics extrems.

En els darrers anys s'han impulsat iniciatives positives, com ara la renaturalització de patis escolars o la instal·lació de sistemes d'energia renovable en alguns centres. No obstant això, aquestes actuacions han estat parcials, desiguals i insuficients per a garantir el dret de tota la comunitat educativa a unes condicions ambientals adequades. Així mateix, s'ha detectat que hi ha centres educatius de nova creació climatitzats que presenten problemes tècnics i de manteniment que inhabiliten el seu funcionament. Convé regular en la norma un acord d'assistència, manteniment i revisió de les esmentades instal·lacions en el cas de centres educatius que corresponen als ajuntaments. Per això, per a evitar que la inversió pública quede inutilitzada i garantir la continuïtat del servei, la llei incorpora obligacions específiques de manteniment, revisió periòdica i resposta a incidències.

Aquesta iniciativa s'inspira en els principis d'eficiència energètica, reducció d'emissions i sostenibilitat ambiental, fonamentals enfront del repte global del canvi climàtic. Adoptar tecnologies de climatització eficients, estratègies de disseny passiu, sistemes de control intel·ligents i fonts renovables permet reduir el consum energètic dels centres educatius, disminuir la seua petjada de carboni i promoure models d'ensenyament que integren pràctiques respectuoses amb el medi ambient.

CORTS VALENCIANES

III. Finalitat de la iniciativa

Per tot això, mitjançant aquesta iniciativa legislativa popular, la ciutadania de la Comunitat Valenciana proposa l'aprovació d'una llei que obligue els poders públics a garantir, de manera progressiva i planificada, unes condicions mínimes de confort tèrmic, habitabilitat i eficiència energètica a tots els centres educatius públics, mitjançant un pla integral sostenible de climatització, amb participació de la comunitat educativa, criteris de justícia climàtica i plena transparència.

Aquesta iniciativa legislativa popular té com a finalitat donar resposta a les demandes reiterades de la comunitat educativa mitjançant l'establiment d'un marc legal estable que permeta garantir la climatització adequada i sostenible dels centres educatius públics de la Comunitat Valenciana. La iniciativa legislativa popular pretén la col·laboració màxima de totes les administracions, des dels municipis, les diputacions, el govern autonòmic, l'Estat i la Unió Europea per a garantir la seguretat climàtica en una zona de màxim risc com és el Mediterrani.

A aquest efecte, la llei preveu l'impuls d'un pla integral sostenible de climatització, estructurat sobre criteris d'eficiència energètica, ús d'energies renovables, adaptació climàtica, participació democràtica i transparència. La norma s'estructura en tres capítols, set articles, una disposició addicional relativa al finançament, una disposició transitòria sobre el calendari d'implantació i les corresponents disposicions finals.

CAPÍTOL I

DISPOSICIONS GENERALS

Article 1

Objecte de la llei

Aquesta llei té com a objecte aprovar i executar per part de la Generalitat Valenciana un pla integral sostenible de climatització, d'aplicació obligatòria, destinat a garantir de manera efectiva condicions adequades de confort tèrmic, habitabilitat i eficiència energètica a tots els centres educatius públics.

Article 1 bis

Definicions

CORTS VALENCIANES

A l'efecte d'aquesta llei, s'entén per:

- a) Pla integral sostenible de climatització (PISC): instrument de planificació pluriennal, amb inventari de centres, diagnòstic, prioritització, calendari, pressupost, responsables, indicadors i sistema de seguiment.
- b) Confort tèrmic: condicions ambientals interiors que garanteixen el benestar i la seguretat de la comunitat educativa, d'acord amb criteris tècnics i normativa aplicable.
- c) Vulnerabilitat climàtica del centre: combinació de factors d'exposició (temperatura, orientació, illa de calor), sensibilitat de l'edifici (aïllament, ventilació, coberta) i capacitat d'adaptació (ombres, verd urbà, sistemes disponibles).
- d) Mesures passives: actuacions de disseny i rehabilitació (aïllament, ombreig, cobertes, verd, ventilació nocturna) prioritàries sobre solucions actives.

Article 2

Objectius de la llei

El desplegament de la llei s'ha d'acompanyar dels decrets, les ordres o les resolucions corresponents per a complir els objectius següents:

1. Definir els criteris tècnics i de disseny per la implementació i manteniment de sistemes de climatització sostenibles als centres escolars de la Comunitat Valenciana.
2. Garantir condicions de confort tèrmic adequades durant tot el cicle lectiu, adaptades a les característiques pròpies dels edificis educatius i les variacions estacionals de la climatologia valenciana.
3. Promoure l'eficiència energètica i la sostenibilitat ambiental integrant solucions innovadores que puguin reduir costos operatius i emissions de gasos d'efecte hivernacle.
4. Fomentar la salut i seguretat de la comunitat educativa reduir els riscos associats als ambients tèrmics no saludables i contribuir a espais d'aprenentatge resilents i saludables.
5. Garantir el manteniment preventiu i correctiu dels sistemes instal·lats, amb responsabilitats definides i dotació estable.
6. Assegurar la igualtat territorial i la rendició de comptes mitjançant la publicació

en dades obertes del grau d'execució, costos, terminis i incidències.

Article 3

Àmbit d'aplicació

Aquesta llei és aplicable a tots els centres educatius de titularitat pública situats a l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, incloent-hi centres d'educació infantil (0-3 i 3-6), primària, secundària, formació professional, educació especial, centres de formació de persones adultes, escoles oficials d'idiomes, conservatoris i centres integrats, com també aules prefabricades, menjadors, gimnasos, biblioteques i espais d'ús docent habitual.

CAPÍTOL II

MESURES D'IMPLANTACIÓ

Article 4

Actuació de les administracions públiques

La Generalitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, ha d'adoptar les mesures necessàries per a:

1. Regular les condicions mínimes d'habitabilitat i confort tèrmic que han de complir els centres existents i els de nova construcció, incloent-hi, com a mínim, els indicats en la llista, i els criteris tècnics de prioritització de mesures passives sobre mesures actives, com també requisits de qualitat, seguretat, soroll i mantenibilitat:

- l'aïllament tèrmic de façanes i cobertes;
- la renovació i adequació de les instal·lacions elèctriques;
- la millora de la fusteria i dels tancaments;
- la instal·lació de sistemes sostenibles de calefacció i climatització;
- la col·locació de tendals, ombres o solucions equivalents en finestres i patis;
- la creació de zones verdes i espais renaturalitzats;
- l'eliminació d'elements generadors d'illes de calor;
- la instal·lació de panells solars tèrmics o fotovoltaics;
- l'ús de materials i pintures que reduïsquen l'absorció de calor.

2. Elaborar i actualitzar protocols d'actuació davant situacions d'adversitat

climàtica i mediambiental, amb especial atenció a la prevenció de l'estrès tèrmic per calor o fred.

3. Establir límits màxims de temperatura operativa a les aules i espais docents i garantir que no s'hi superen els 27 °C en període lectiu en condicions sedentàries, d'acord amb la normativa i els criteris tècnics aplicables, i activar un protocol obligatori d'actuació immediata (ombreig, ventilació, reubicació d'espais, ajust organitzatiu) quan se superen els llindars.

4. Establir l'obligació de dotar els centres de sistemes d'ombreig eficaços, com ara tendals exteriors, làmines orientables, persianes tèrmiques, pèrgoles bioclimàtiques o solucions d'arbratge i vegetació, que reduïsquen la radiació solar directa sobre aules i patis.

5. Millorar l'aïllament tèrmic i la reflectància solar de cobertes i façanes promovent actuacions com ara cobertes fredes, cobertes verdes i l'ús de materials amb alta capacitat de reflexió i baixa absorció tèrmica.

6. Implantar sistemes de ventilació nocturna i purga tèrmica que permeten evacuar la calor acumulada durant el dia aprofitant les menors temperatures nocturnes, especialment en edificis amb alta inèrcia tèrmica.

7. Instal·lar sistemes de climatització eficients per a refrigeració i prioritzar tecnologies de baix consum energètic, amb regulació automàtica i zonificació per espais.

8. Utilitzar ventiladors de suport i sistemes de moviment d'aire, quan escaiga, com a mesura complementària per a millorar la sensació tèrmica sense un increment significatiu del consum energètic, d'acord amb les recomanacions de l'INSST.

9. Adoptar protocols d'actuació enfront d'episodis de calor extrema que contemplen ajustos horaris, reducció d'activitats físiques intenses, reforç de la hidratació, ús prioritari d'espais climatitzats i mesures de protecció específiques per a alumnat amb necessitats especials.

10. Monitorar, mitjançant sensors amb registre continu, amb conservació de dades i sistema d'alertes per llindars, les condicions ambientals interiors, mitjançant sensors de temperatura, humitat i CO₂, per a una gestió proactiva i preventiva del confort tèrmic durant els mesos més calorosos.

11. Impulsar actuacions de millora de l'eficiència energètica, foment de l'estalvi energètic i reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle, en coherència amb els objectius de la Unió Europea.

12. Realitzar auditories energètiques periòdiques als centres educatius públics,

com a mínim cada quatre anys, publicar-ne els resultats, amb el pla d'actuació corresponent.

13. Establir un pla de manteniment preventiu i un sistema de resposta a incidències amb terminis màxims, incloent-hi contractes o mitjans propis, i garantir el funcionament continu dels equips.

14. Desenvolupar una estratègia de rehabilitació integral dels centres educatius públics i dels seus entorns, amb criteris de prioritització públics (vulnerabilitat climàtica, estat de l'edifici, presència d'alumnat vulnerable, illa de calor i equitat territorial) i amb objectius anuals verificables.

15. Garantir que els estalvis energètics obtinguts en cada centre públic revertisquen en aquest com a finançament addicional, amb destinació decidida pel seu consell escolar, i que això no supose una minoració del pressupost ordinari del centre, i amb un mecanisme de retorn regulat reglamentàriament.

16. Publicar i mantenir actualitzada, com a mínim anualment, una guia de condicions mínimes d'habitabilitat i d'aplicació dels protocols climàtics que incloga llistats, protocols, llistes de verificació per centres, criteris tècnics de mesures passives i actives, i procediments d'incidències.

Aquestes mesures s'han de complementar amb accions de formació i conscienciació de la comunitat educativa, i s'han de fomentar hàbits adequats de ventilació, ús racional de climatització i adaptació a la calor, seguint la mateixa línia de les recomanacions de l'INSST en matèria de prevenció de riscos laborals i promoció d'entorns saludables.

Article 5

Planificació i coordinació

1. La planificació es concretarà en el Pla integral sostenible de climatització (PISC) i ha d'incloure, com a mínim:

- a) inventari de centres i diagnòstic tèrmic;
- b) mapa de vulnerabilitat climàtica;
- c) prioritització d'actuacions amb criteris objectius;
- d) calendari anual i objectius;
- e) pressupost plurianual i fonts de finançament;
- f) model de manteniment;

- g) indicadors i sistema d'avaluació;
- h) pla de comunicació i transparència.

2. Es crearà una comissió de coordinació i seguiment del PISC, amb participació de les conselleries implicades, diputacions, FVMP i representants de la comunitat educativa, amb funcions de coordinació, desbloqueig d'incidències i proposta de millores i acords.

Així mateix, se sol·licitarà la col·laboració d'altres administracions de l'Estat i europees per a garantir la seguretat climàtica en una zona de màxim risc com és el Mediterrani.

CAPÍTOL III

PARTICIPACIÓ, TRANSPARÈNCIA I INFORMACIÓ

Article 6

Participació de la comunitat educativa

La Conselleria d'Educació presentarà anualment:

1. A Les Corts Valencianes, un informe anual detallat sobre el grau d'implantació de la llei que contindrà, com a mínim: actuacions executades i previstes, pressupost assignat i executat, desviacions, incidències de manteniment, dades agregades de sensors, estalvis energètics i grau de cobertura per província, comarca i municipi.
2. Al Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, una còpia de l'informe anual perquè emeta valoració i propostes de millora.
3. En cada centre educatiu, un informe específic de les actuacions executades i previstes, perquè el seu consell escolar pugua formular observacions i propostes .
4. Es crearà una mesa anual de participació amb representació d'AMPA/AFA, alumnat, direccions, sindicats i personal d'administració i serveis, per a valorar l'execució i elevar propostes.

Article 7

Transparència i accés a la informació de contractació

Tota la documentació generada en aplicació d'aquesta llei s'ha de publicar en el

CORTS VALENCIANES

portal de transparència de la Generalitat Valenciana, en format de dades obertes i ha d'incloure: calendari del PISC, criteris de prioritització, relació de centres i actuacions, imports, contractes i adjudicacions, terminis, incidències i informació de manteniment.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Dotació pressupostària

La Generalitat Valenciana consignarà en els seus pressupostos anuals les partides necessàries, mitjançant programació pluriennal vinculada al calendari del PISC (Pla integral sostenible de climatització), amb garantia d'estabilitat pressupostària i suport tècnic i econòmic als municipis.

La Generalitat Valenciana impulsarà la captació de fons europeus i estatals que hi resulten aplicables.

La Generalitat Valenciana regularà amb les diputacions que s'establisca assistència tècnica, manteniment preventiu i correctiu, revisió periòdica i resposta a incidències, especialment en instal·lacions escolars de titularitat municipal, amb criteris homogenis i cobertura territorial.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Calendari d'implantació

La implantació del Pla integral sostenible de climatització es desenvoluparà progressivament des de l'entrada en vigor d'aquesta llei i durant un període màxim de vuit anys. En el transcurs de vuit anys, els objectius mínims són els següents:

- a) any 1: inventari complet, mapa de vulnerabilitat i actuacions urgents en centres prioritaris;
- b) any 3: actuacions completades almenys al 40 % dels centres prioritzats;
- c) any 5: actuacions completades almenys al 70 %;
- d) any 8: desplegament complet.

DISPOSICIONS FINALS

Disposició final primera. Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor l'endemà que es publique en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Disposició final segona. Desplegament reglamentari

El Consell aprovarà, en el termini màxim de sis mesos, les disposicions reglamentàries necessàries per al desplegament d'aquesta llei, incloent-hi el contingut mínim del PISC, els criteris de prioritització i el sistema de dades i transparència.